

"זוחלים ורועדים

מיום בואך"

"ולבקה בהיכלו"

ראש השנה - יום הדין - תשפ"א

מוסף מיוחד, מבית העלון "מדברי המגידים".

עלון מספר: 240

עורך- אריאל שוורץ

מוסף מיוחד משלל אוצרות המגידים והדרשנים בדורנו

רבי יעקב ישראל בייפוס שליט"א



הגמ' (ר"ה יז). אומרת: "אמר רבא: כל המעביר על מידותיו, מעבירין לו על כל פשעיו, שנאמר (מיכה ז) 'נושא עוון ועובר על פשע' - למי נושא עוון? למי שעובר על פשע". ומספרת שם הגמ' על רב הונא בריה דרב יהושע שחלה ובא לרב פפא לשאול בשלומו. כאשר ראהו בחולשתו, אמר רב פפא לבני הבית שיכינו תכריכים עבורו. לבסוף הבריא רב הונא, וכשפגשו רב פפא שאלו: מה ראית כאשר היית מוטל על ערש דוויו. אמר לו: אכן נקנסה עליי מיתה, אך שמעי שהקב"ה אומר: הואיל ואינו מעמיד על מידותיו (אלא מוותר לזולתו), אל תדקדקו אחריו, שנאמר: "נושא עוון ועובר על פשע", למי נושא עוון? לעובר על פשע.

הרי לנו כאן עצה נפלאה, ועדות של אחד מחכמי התלמוד המספר שניצל על ידה מגזר דין מוות. ומהי העצה? "המעביר על מידותיו!" מפרש רש"י: "שאינו מדקדק למדוד מידה למצערים אותו, ומניח מידותיו והולך לו, כמו אין מעבירין על המצוות". "מעבירין לו על כל פשעיו" - "אין מידת הדין מדקדקת אחריו, אלא מנחתן והולכת" (רש"י, שם). גילו לנו כאן חז"ל שבית של מעלה מתנהגים עמנו כפי שאנו מתנהגים עם אחרים. אם אנו מעבירים על מידותינו ואיננו מדקדקים עם בני אדם שציערו אותנו לא ידקדקו גם עמנו בדין.

למדנו כיצד פועלת המידת של העברה על המידות, להטיית דינו של אדם לזכות. עוד לימוד כללי יש כאן, לפקוח עיניים במהלך דרכנו בחיים ולשקול את האפשרות שמנסים אותנו משמיים. אדם הנתקל בקושי מסויים או באי-חשק בעת קיום מצווה, צריך לחשוב: אולי מעמידים אותי ברגע זה בניסיון. באופן זה ייקל עליו להתגבר.

יעזרנו ה' לתקן מידותינו ולעמוד בניסיונות, ועל ידי זה נוכל לזכות בדין בכל יום, בדין ראש השנה, וכן בבוא עת פקודה. כך נזכה לחיים טובים בעולם הזה ובעולם הבא.

הרה"ג רבי יעקב ישראל בייפוס שליט"א על איך נזכה בדין.



הרה"ג רבי דורון דוד גולד שליט"א על כח הציור.



הרה"ג רבי שלום מאיר וולך שליט"א במשל נפלא לפני התקיעות.



הרה"ג רבי מנחם שטיין שליט"א על חשיבות החרדה מהדין.



הרה"ג רבי שלמה לוונישטיין שליט"א על מטרת התקיעה בשופר.



המשגיח הרה"ג רבי חיים וואלקין שליט"א בשיחת חג מיוחדת.



זמני כניסת החג

כניסת שבת קודש והחג - 18:05

כניסת יום א' ב' דר"ה מוצ"ש - אסור לעשות מלאכה לפני השעה - 19:17

יציאת החג - 19:16

שנזכה לשנה טובה ולכתיבה וחתימה

טובה

המוסף מוקדש - לעילוי נשמת: שרה בת אליהו, לוצ'ה בת הרש לייב, אליהו בן רבי אפרים קלמן, צבי בן רב יחזקאל דוד, זיגי בן יצחק, סעדיה בן צבי, גיל בן אוריאל, משה בכור בן רבי דוד, פסיה בת יחזקאל דוד, פפי בת אברהם, פור אסתר בת חווה, פריצי בת מאיר, סילביה בת סולומון, אריה ישראל בן נחמן זאב, טובה בת דב.

לברכה והצלחה: אבי מורי- אליהו בן שרה, אמי מורתי- מירב בת חנה, מוריה בת מירב, תמר בת מירב, לרב מרדכי שוסרד שליט"א. לזיווג הגון: מאיה בת לימור, חנה בלה בת חווה.



"יום הדין"

מסרים מיום הדין משלל אוצרות
הדרשנים והמגיידים בדורנו



רבי דורון דוד גולד שליט"א



"ואמרו בשעת ההלל לפי שלא היו קורין הלל לא בראש השנה ולא ביום הכיפורים לפי שהם ימי עבודה והכנעה ופחד ומורא מהשם ויראה ממנו ומברח ומנוס אליו, ותשובה ותחנונים ובקשה כפרה וסליחה ובכל אלו העניינים אינו הגון השחוק והשמחה (הרמב"ם בפירוש המשניות ר"ה פ"ד).

ימי מורא ופחד, מה הכוונה בזה? הרי פחד הוא דבר טבעי, שאם האדם מפחד הוא מפחד ואם הוא לא מפחד אז הוא לא מפחד. וממה שהזכיר הרמב"ם "פחד ומורא" אחרי "עבודה והכנעה" משמע שיש עבודה מיוחדת להיות בפחד. עבודה זו מהי?

תכונת הפחד הנה תכונה שמקוננת בטבעו של האדם. האדם מפחד מניתוח שעליו לעבור, או מדבורה שעפה מסביבו, ופעמים אף מפחד מקול עלה נידף. ומאיך רואים, שמהדין והמשפט אין מפחדים כל כך, ואדרבה עוד שוררת אדישות ושאלנות, אף על פי שהיה צריך להיות ההיפך- שהרי כל חיי האדם תלויים בדין של ראש השנה- מי יחיה ומי ימות, מי בקיצו מי לא בקיצו, מי בחניקה מי בסקילה, מי ברעב ומי בצמא וכו', ואם כן היינו צריכים להתמלא בפחד וחרדה עצומה.

את פשרו של שינוי זה ביארו בעלי המוסר: מכיוון שהרגשותיו של האדם הם הרגשות שבגוף לכן הם שייכים דווקא לדברים המושגים ע"י חוש, אולם מסכנות מופשטות ובלתי מוחשיות כמו העמידה לדין ומשפט בראש השנה שאין בזה הרגשה חושית אין בזה פחד טבעי.

כיצד נבוא לידי הכרה חושית?

"מה בין צדיק לרשע? - ציור!" (מדברי הסבא מקלם זצ"ל). "מה היא היראה ומה היא קנייתה - אחת היא, הרחבת הדברים הנודעים לכל, ורק בהרחבה בהתפעלות הנפשי תוסד, להרחיב הרעיון בציור חושי לעורר הנפש ורגשת האיברים, למשוך בקרבה דברים הנודעים עונשי הגויה והנפש". (הגרי"ס זצ"ל מכתב ט).

ביאור דברי הגרי"ס הוא כפי שייסד הסבא מקלם: מה בין צדיק לרשע? - ציור!

הרב דסלר זצ"ל במכתב מאליהו (חלק ד') הביא מדברי הסבא מקלם שביאר את המאמר הנ"ל: "הגרש"ז זצ"ל היה שואל, במה השיגו האבות הקדושים וכל גדולי העולם את דרגתם? והשיב, הם ידעו את הכח האדיר שבציורי הלב. הנה היצר הרע מכיר את הסוד הזה וכל מלחמתו היא תמיד בציורים ודמיונות שבהם לוכד אותנו ברשתו. לא נוכל להלחם כנגדו כי אם בנשקו- דהיינו להרבות ציורים כן החזיקו הצדיקים לנגד עיניהם תמיד את ציורי גן עדן והתענוג הנפלא שבדרך ה', ובה ניצחו את יצרם ועמדו כנגד כל הניסיונות. חז"ל הורו לנו דרך זאת, כי הרי כל האגדתא שבש"ס ובמדרשים מלאה בציורים חיים ומוחשיים ממש, ואם האדם ילמדם היטב וישמרם בזכרונו ויעלם על דמיונו יש בכוחם לפעול על לבו בלי ספק". עד כאן לשונו.

כללו של דבר: עבודת הצדיקים היא להמחיש לעצמם את ענייני היראה על ידי כח הציור.

רבי שלום מאיר וולך שליט"א



משל נפלא לפני התקיעות

כך כתב בספר "ליקוטים יקרים" למגיד ממזרטיש זצ"ל: "משל נפלא לפני התקיעות. מלך גדול מפואר שלח את בניו לצוד ציד, ותעו הבנים מהדרך והיו צועקים אולי ישמע האב, ולא נענו. ואמרו בלבם: אולי שכחנו את הלשון של אבינו, לפיכך אינו שומע את צעקתנו? ובכן נצעק בקול, בלא דיבור. והתיישבו בדעתם שישלחו את האחד לצעוק, והזהירו אותו: ראה והבן, כי כולנו תלויים בך...

ואף על פי כן, יחזיק התוקע עצמו לאין, כי הוא רק כחמת חלילים של עור שיש בה נקבים ודרכם מוציא קול זמר. וכי יתגאה העור במה שיוצא ממנו קול...



רבי מנחם שטיין שליט"א



מדוע כל חשובה החרדה הזו מפני יום הדין?

רבי יחזקאל לווינשטיין זצ"ל כותב בספרו "אור יחזקאל" על ימים נוראים, שחרדת הדין היא הזכות ביותר לזכות בדין. כשאדם בא למשפט וכולו חרד, כולו מלא יראה אמיתית מגודל העוצמה של "ועוז נלך משפט אהב" - זו עצמה זכות גדולה שמחמתה ידון אותו הבורא לטובה. הוא מראה שידוע לו שיש דין ויש דיין, ותייחס למשפט שיש בו הרבה מאוד גילויים של אמונה. לעומת זאת האדישות - כך הוא כותב - עומדת בראש המקטרגים, מעבר לחטא עצמו. הוא משדר, כביכול, כפירה, לית דין ולית דיין, ובמילים אחרות: הכל בסדר.



פעם הצטרף עבריין אחד לסגל בחברת ברינקס, העוסקת בהעברת כספים מבנקים וממקוות שונים ברכבים משוריינים ובצורה מאובטחת ביותר.

לאחר מספר חודשים שבהם קנה את אמון ההנהלה, הוא השתתף בהעברת כספים גדולה, וכשעשו הפסקה והלכו לאיזה פינה, נעלם מהשטח ואיתו חמישה מיליון שקל!...

במשך שבוע חיפשו אחריו. כל המדינה געשה ורעשה מהחוצפה הגדולה, הגם לכבוש את המלכה עמי בבית? שם בתוך חברת שמירה, הוא גונב!

סוף גנב לתלייה ותפסו אותו.

לבית המשפט הוא הופיע עם מסטיק בפה וידיים בכיסים, כשהוא צוחק ומרוצה מהאופן שבו עשה את אותו מעשה. כשראה אותו השופט מלא בגיחוך ובציניות, מיד פסק את דינו למאסר עד תום ההליכים, והסביר כי מדובר באדם מסוכן. לא זו בלבד שלקח מאנשים את חמש מאות השקלים שהצליחו להפקיד בחסכון בבנק והוציא מהכלים את כולם, אלא גם אינו מכיר במה שעשה, וממשיך לצחוק, לאכול, לשתות...

הזלזול בדין הוא הקטרוג הגדול ביותר, שכביכול משדר: אני לא מפחד מכלום, אין דין ואין דיין רח"ל! חוסר פחד הדין הוא אבי אבות הגורמים המרחקים, ויש לתת על כך את הדעת!

רבי שלמה לווינשטיין שליט"א



אחת המטרות של מצוות תקיעת שופר בראש השנה היא להחריד את הלבבות ולעורר אותנו לתשובה, כדברי הנביא עמוס (ג,1): "אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו". והדברים יבוארו הטיב על פי מה שכתב ב"ילקוט הגרשוני" לפרש פסוק זה, כי יש לדקדק, מה ההבדל אם יתקע שופר בעיר או בכפר - הרי בכל מקום שנשמע קול השופר, הוא מעורר חרדה?

וכתב לבאר זאת על פי משל, לבן עיר שעבר לכפר. לילה אחד התעורר האיש וגילה שאש בוערת בסמוך לביתו, ומאחר שחשש שהאש תתפשט אל ביתו, ניסה לעורר את בני משפחתו, אולם הם סרבו לקום ממיטתם, ואמרו: הלא ישנם כבאים, והם בוודאי יבואו עוד מעט ויכבו את השריפה. זעק עליהם האיש בחרדה: כך באמת היה כשהיינו בעיר, אבל עכשיו אנו בכפר, כאן אין כבאים, ועוד מעט יעלה כל הבית באש ואתם בסכנה נוראה!



אין די, אפוא, בשמיעת קול השופר, צריך להפנים את המשמעות העמוקה של השופר, שנועד לעורר אותנו לעשות מעשים, כדי שנציל מסכנת מידת הדין המרחפת עלינו ביום הדין.



ראש השנה – שנה שרשה בתחילתה מתעשרת בסופה

שיחת חג מיוחדת על ענייני השופר ור"ה מהמשגיח רבי חיים וואלקין שליט"א



בגמרא בראש השנה (ט"ז:) מובא "ואמר ר' יצחק כל שנה שרשה בתחילתה מתעשרת בסופה, שנאמר: 'מראשית השנה' – מרשית כתיב, 'ועד אחרית' – סופה שיש לה אחרית". וכוונת הדברים היא, שר' יצחק דורש: שהטעם לכך שכתוב בפסוק דוקא 'רשית השנה' ולא 'ראשית' הוא כדי ללמדנו שעל האדם בראש השנה לעמוד כרשועני. וכפי שכבר כתב רש"י: "שרשה בתחילתה – שישראל עושין עצמם רשין בראש השנה לדבר תחנונים ותפילה, כענין שנאמר תחנונים ידבר רש". וכן ביארו שם בתוס': ש"מתוך שישראלים רשים לבם נשבר ומרחמים עליהם מן השמים". ולכאורה הדבר תמוה, מדוע אנו דורשים מהאדם להרגיש כ"רש", ויותר מזה איך אפשר לבקש מאדם אשר יש לו כל טוב והינו עשיר גדול שירגיש כ"רש" ועני, הרי בסופו של דבר הוא לא "רש", ומהי המהות שעומדת מאחורי גישה זו?!

אלא מכאן ראינו לייסד ולומר במהותן של ימים אלו, והוא: כי בראש השנה אין אנו מתפללים רק על 'המשכת השפע' שקיבלנו במשך השנה, אלא ובעיקר מתפללים ומבקשים אנחנו על 'התחלת השפע' – שנוכה לקבל ולזכות שוב מחדש בשפע והברכה שהיתה בשנה החולפת, או בשפע והברכה שעדיין לא הגיע אלינו. ולכך נקט רש"י 'שישראל עושין עצמן רשין' כי אלו הן מהותם של ימים אלו, לעמוד ולבקש כ'רש' את 'התחלת השפע' מחדש, ולשם כך עלינו להרגיש בראש השנה כאילו אין בידינו מאומה, והכל הוא מאיתו יתברך ואין בלתו, ומגיעים אנו לבקש כ'דלים' ורשים'. וזאת מבטיחה התורה, כי האדם העומד כ'רש' בתחילת השנה, הוא גם יזכה ל'מתעשרת בסופה'.

וזאת היא ההבנה במה שידוע ומפורסם (מוזכר בכתבי הסבא מקלם) על הגה"צ ר' ישראל סלנטר זיע"א, שהיה מאריך הרבה בתפילת "זכרנו לחיים", ואף התבטא ואמר: "כי הוא יחשוב את המקצר בבקשה הזאת – לגדר 'רוצח' חס וחלילה, כי הלא בתפלה זאת תלוי חייו וחיי בני ביתו, והוא עומד בתפלה בלא שימת לב". וכדברים הללו, מובא בספרו "אור ישראל" (אגרת ז') וז"ל: "אשר האדם הוא ובני ביתו, התלויים עליו בסכנה גדולה לעת הדין הגדול – היא עת תקיעת שופר בראש השנה אשר האדם נזכר ונשפט על מעשיו וכו' ומה יחרד לב האדם האוהב את עצמו ואת ב"ב התלויים עליו, להיטיב דרכו ולכל הפחות לשבור את רוחו בשברון לבב, אשר הוא יסוד הראשי היות מגן על הסכנה הגדולה המרחפת, כמאמר חז"ל כל שנה שרשה בתחילה – הוא שברון הלבב, וכמאמרם ז"ל: "בר"ה כמה דכייף איניש דעתיה טפי מעלי" ע"ש. הרי לנו, כי כל

מהות ראש השנה ותקיעת השופר הוא כדי – 'לשבור את רוחו בשברון לבב', ובוה מסביר ר' ישראל סלנטר ז"ל את מאמר חז"ל: "כל שנה שרשה בתחילתה", כי זהו העניין, שיבין האדם כי הינו "רש" ועליו לעמוד כעני בפתח ולבקש שוב את כל "התחלת השפע" מחדש. ולכך גם עליו להרגיש, שבתפילה זו של "זכרנו לחיים" – תלויים חייו וחיי בני ביתו ממש, עד שאם לא יכוון יחשב כ'רוצח', כי עליו לדעת ולהבין שכל השפע, הברכות, והחיים, שקיבל עד עכשיו אינם מובטחים כלל, אלא הוא עומד כעת ממש כ'רש' ועני.

האדם צריך לדעת בראש השנה את האמת הברורה – שהוא לא מבקש על 'המשכת השפע' אלא הוא מבקש על 'התחלת השפע' מחדש, והוא ניגש ועומד לפני המלך כ'רש' ועני ממש, שאין לו כלום, והוא מבקש על חייו מכאן והלאה שהקב"ה יתחיל מחדש להיטיב עמו, ויתן לו חיים ובריאות. וכפי שהמשיל הח"ח ש'האדם לא יכול לבחור לא להיות ב'חברת מתים', וכפי שדבר זה אינו ביד האדם, כך בדיוק השפע, והפרנסה, וכל הטוב שיש לאדם במהלך חייו, אינו מובטח לו שוב, ועליו לעמוד להתחנן ולבקש על כך. ורק ע"י שיהיה שנה שרשה בתחילתה, יהיה גם 'מתעשרת בסופה', כי כשהשנה מתחילה בצורה אמיתית, כנה, ונכונה, אז גם 'סופה שיש לה אחרית' – הסוף הוא שגם ישאר מכל ההשפעות הרוחניות והגשמיות שנקבל ונבקש, כי הברכה והעשירות הגדולה ביותר היא: שיש 'אחרית', כי העושר של חז"ל לא נמדד בנכסים או בממון אלא הוא עושר רוחני, במושגים אחרים. וזה גם מראה על איכות וטיב המעשה, וכפי שנהגו לברך ב'תנאים' את הזוג שבונה את ביתו – 'המגיד מ'ראשית' אחרית, הוא יתן שם טוב ו'שארית'".

